

Sygn. akt V Pa 21/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 września 2015 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Marzena Głuchowska
Sędziowie:	SSO Romuald Kompanowski (spr.) SSO Stanisław Pilarczyk
Protokolant:	st.sekr.sądowy Beata Kałużna

po rozpoznaniu w dniu 17 września 2015r. w Kaliszu

apelacji powoda Przedsiębiorstwa (...) w K.

od wyroku Sądu Rejonowego w Ostrowie Wlkp.

z dnia 27 lutego 2015 r. sygn. akt IV P-Pm 350/14

w sprawie z powództwa **Przedsiębiorstwa (...) w K.**

przeciwko **A. B.**

o zapłatę

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od powoda Przedsiębiorstwa (...) w K. na rzecz pozwanej A. B. kwotę 900,00zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.**

UZASADNIENIE

Powód: Przedsiębiorstwo (...)w K. wystąpił z pozwem przeciwko pozwanej: A. B. domagając się zasądzenia od niej kwoty 20 537,53 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 11 lipca 2014 r. oraz zwrotu kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej oraz zwrotu opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w kwocie 17,00 zł.

Na rozprawie w dniu 27 lutego 2015 r. wskazał dwie podstawy faktyczne uzasadniające żądanie pozwu: w pierwszej kolejności podstawą żądania jest weksel zabezpieczający wypłatę kary z umowy o zakazie konkurencji, w drugiej kolejności warunek podstawowy tejże kary.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 27 lutego 2015 r. Sąd Rejonowy w Ostrowie Wlkp. – Wydział IV Pracy zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 3 737,53 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 19 lutego 2014 r., oddalił powództwo w pozostałym zakresie oraz zniósł wzajemnie koszty procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie sąd ten oparł na następujących ustaleniach faktycznych:

Pozwana była zatrudniona u powoda w oparciu o umowę o pracę na okres próbny z dnia 5 listopada 2012 r., a następnie w oparciu o umowę na czas określony od dnia 1 lutego 2013 r. do 31 stycznia 2015 r., która uległa rozwiązaniu na podstawie wypowiedzenia dokonanego przez pozwaną z dniem 12 października 2013 r. Pozwana była zatrudniona na stanowisku pracownik administracyjny w pełnym wymiarze czasu pracy. Wynagrodzenie brutto składało się ze stawki płacy zasadniczej w kwocie 900,00 zł i nagrody w kwocie 700,00 zł. W dniu zawarcia umowy o pracę na okres próbny tj. 5 listopada 2012 r. strony zawarły nadto umowę zatytułowaną jako umowa o zakazie konkurencji. W § 1 tej umowy wskazano, że w związku z zatrudnieniem od dnia 5 listopada 2012 r. i z uwagi na to, że w czasie wykonywania pracy pracownik ma dostęp do informacji stanowiącej tajemnicę przedsiębiorstwa pracodawcy w szczególności:

- do bazy kontrahentów
- do asortymentu towarowego
- do cen jednostkowych towarów

pracownik zobowiązuje się do nieprowadzenia działalności konkurencyjnej wobec pracodawcy w trakcie trwania umowy o pracę pod rygorem rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia. Natomiast w punkcie 2 § 1 przewidziano odszkodowanie za powstrzymanie się od działalności konkurencyjnej po ustaniu stosunku pracy w wysokości 25 % pobieranego ostatnio wynagrodzenia płatne w miesięcznych ratach do 10-tego każdego miesiąca z dołu. Przewidziano także, że zakaz konkurencji po ustaniu stosunku pracy będzie uregulowany odrębną umową o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy. W tym samym dniu strony zawarły taką umowę określoną jako „umowa o zakazie konkurencji po ustaniu zatrudnienia”. Z § 1 umowy wynika, że ma ona dotyczyć niepodjęcia działalności konkurencyjnej wobec pracodawcy po ustaniu stosunku pracy nawiązanego na podstawie umowy o pracę z dnia 5 listopada 2011 r. lub dalszych umów o pracę zawartych pomiędzy stronami. Według § 2 pozwana zobowiązała się do nieprowadzenia działalności konkurencyjnej w stosunku do działalności prowadzonej przez pracodawcę w szczególności przez świadczenie pracy w oparciu o umowę o pracę na rzecz jakiegokolwiek podmiotu prowadzącego działalność odpowiadającą (choćby częściowo) lub zbliżoną do działalności pracodawcy. Zakres działalności pracodawcy, w stosunku do której pracownik zobowiązał się nie podejmować działalności konkurencyjnej, miał być oceniany na dzień ustania stosunku pracy i przyjęto, że obejmuje on przedmiot działalności przedsiębiorstwa pracodawcy określony w Krajowym Rejestrze Sądowym. Zgodnie z § 4 zakaz konkurencji miał obowiązywać przez 12 miesięcy od dnia ustania stosunku pracy pomiędzy stronami. W myśl postanowienia z § 6 powód zobowiązał się wypłacać pozwanej comiesięczne odszkodowanie w wysokości 25 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia uzyskanego przez nią w okresie 3 pełnych okresów zatrudnienia, które miało być wypłacane z dołu, nie później niż ostatniego dnia każdego miesiąca kalendarzowego trwania zakazu konkurencji. Wpłata tego odszkodowania mogła być wstrzymana w dniu, w którym pracodawca uzyskał wiadomość o naruszeniu przez pracownika zakazu konkurencji.

§ 7 umowy miał następujące brzmienie:

„Pkt 1 za naruszenie zakazu konkurencji pracownik zapłaci pracodawcy karę umowną w wysokości 50 000 zł.

Pkt 2 pracodawca jest uprawniony do dochodzenia odszkodowania przewyższającego wysokość kary umownej na zasadach ogólnych.

Pkt 3 W razie naruszenia zakazu konkurencji pracodawca jest także uprawniony do dochodzenia zwrotu bezpodstawnie pobranego przez pracownika odszkodowania, o którym mowa w par. 6 ust. 1.

W § 8 przewidziano, że zabezpieczenie roszczeń pracodawcy względem pracownika stanowi weksel własny in blanco wystawiony przez pracownika, do którego wypełnienia w razie pozostawania w opóźnieniu z zapłatą należności z niniejszej umowy upoważniony jest pracodawca oraz szczegółowo ustalono zasady wykupu i zwrotu weksla. 25 % średniej wynagrodzeń otrzymywanych przez pozwaną w miesiącach lipiec, sierpień, wrzesień wyniosło 537,53 zł. Powód wypłacił pozwanej kwotę 440,53 zł z tytułu odszkodowania przewidzianego w umowie o zakazie konkurencji zlecając w dniu 10 grudnia 2013 r. transakcję. Powód odprowadził od tej kwoty podatek dochodowy w kwocie 97,00 zł.

W dniu 15 października 2013 r. pozwana podjęła pracę w (...) S.A. w K. w oparciu o umowę o pracę na czas określony do 30 listopada 2016 r. Pozwana zajmowała się składaniem zamówień na mrożonki, alkohol, karmę dla zwierząt, chipsy, chrupki, desery, przetwory owocowe. Nie zajmowała się ustalaniem cen ani doborem dostawców. Konkretnie pozwana miała przydzielonych dostawców, którzy zajmowali się wskazanym asortymentem. Towary zamawiane były wyłącznie na potrzeby sieci sklepów (...) S.A. W systemie komputerowym, z którego korzystała nie było informacji jakie są warunki zakupu i jakie są ceny zakupu.

U powoda pozwana pracowała w dziale zamówień, który zajmował się jedynie towarami przemysłowymi, elektrycznymi, produktami chemii gospodarczej i służącymi do higieny. Pozwana nie zajmowała się zamówieniami co do środków farmaceutycznych, produktów zielarskich i spożywczych. Produkty chemii gospodarczej, którymi zajmowała się pozwana to między innymi papier toaletowy, płyny do zmywania naczyń na przykład L., perfumy, szampony, kosmetyki do twarzy i do ciała, mydła, żele pod prysznic, dezodoranty. Pozwana nie знаła ustaleń handlowych, nie wiedziała jakie są rabaty za wyjątkiem przewodów, które były zamawiane w oparciu o przesłaną drogą mailową prośbę o wycenę. W systemie komputerowym miała dostęp tylko w zakresie produktów elektrycznych i chemicznych do bazy kontrahentów, do bazy indeksów i do cen sprzedaży tych towarów. Nie miała w ogóle dostępu do tej części systemu magazynowego, który dotyczył zdrowej żywności, farmacji i produktów spożywczych. System był podzielony na dwa odrębne okna i w innym budynku były magazyny i obsługa tych towarów. Pozwana miała wgląd tylko w te faktury, które musiała poprawić, bo cena faktyczna różniła się od ceny, którą wskazała w zamówieniu. Wiązało się to z tym, że ceny w systemie były aktualizowane z opóźnieniem.

Powód prowadził w 2013 r. sieć własnych sklepów elektryczno-oświetleniowych i perfumeryjnych w K.. Nadto powód zajmował się też dystrybucją do podmiotów zewnętrznych towarów elektrycznych, chemii gospodarczej, towarów przemysłowych, środków farmaceutycznych, zdrowej żywności, produktów zielarskich i spożywczych.

Powód dostarczał także towary do (...) S.A. w szczególności żarówki, płyny do mycia naczyń, środki farmaceutyczne.

W sklepach sieci (...) S.A. sprzedawane są w niewielkim wyborze: środki farmaceutyczne, baterie, kleje, w niektórych okresach także żarówki, a nadto środki chemii gospodarczej oraz kosmetyki, w szczególności szampony, mydła. U powoda w perfumerii występują kosmetyki i środki chemii gospodarczej, natomiast w sklepach elektryczno-oświetleniowych oferowane są towary elektryczne, a w stosunku do tego co oferuje (...) S.A. są to baterie, żarówki, kleje. Natomiast środki farmaceutyczne, zdrowa żywność, produkty zielarskie i spożywcze dostarczane były przez powoda do odbiorców zewnętrznych i nie były oferowane w ich własnych sklepach.

Wiedza pozwanej o cenach zakupu od dostawców dostarczających towary do powoda mogła być przydatna dla osób negocjujących w imieniu (...) S.A. Taką korzyść mogło mieć (...) S.A. zarówno negocjując ceny z powodem jako dostawcą jak i innymi dostawcami, którzy współpracują jednocześnie z (...) S.A. i z powodem. Towarami, które znajdują się w ofercie (...) S.A. i powoda od dostawców zewnętrznych jest proszek do prania (...), płyny do płukania z koncernu (...), baterie z firmy (...) oraz żarówki z firmy (...).

Powodowa Spółka nie oceniała, czy pozwana wyrządziła jej krzywdę.

Według danych w Krajowym Rejestrze Sądowym powoda i (...) S.A. występuje zbieżność w zakresie niektórych pozycji niezwiązanych w ogóle z pracą powódki takich jak: wynajem i zarządzanie nieruchomościami, roboty budowlane,

kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek, wykonywanie instalacji elektrycznych, wykonywanie instalacji wodno-kanalizacyjnych, ciepłych, gazowych, klimatyzowanych.

Przedmiot działalności powoda według KRS obejmuje 58 pozycji. Sprzedaż detaliczna i hurtowa towarów elektrycznych, przemysłowych, spożywczych i farmaceutycznych, chemicznych i kosmetycznych, która występuje w KRS powoda i w KRS (...)S.A. w tych samych pozycjach to:

- nr działalności – 47, 11, Z, sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach z przewagą żywności, napojów i wyrobów tytoniowych (poz. 23 u powoda, poz. 35v (...) S.A.)

- nr działalności – 47, 59, 2 sprzedaż detaliczna mebli, sprzętu oświetleniowego i pozostałych artykułów użytku domowego prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach (poz. 27 u powoda, poz. 41 w (...) S.A.).

Powód w katalogu z 2013 r. dotyczącym zdrowej żywności, dermokosmetyków oferował produkty takie jak przyprawy, oleje, octy, syropy miody, herbaty, kosmetyki do twarzy, ciała, do włosów, rąk i stóp. Natomiast w katalogu wybranych produktów chemicznych na rok 2012 oferował środki do prania, chemię gospodarczą, mydła, szampony, żele pod prysznic, dezodoranty, płyny po goleniu, wody toaletowe, farby do włosów, papiery toaletowe itp. Niektóre produkty oferowane w gazetce z maja 2014 r. w ofercie (...) S.A. odpowiadają temu samemu asortymentowi.

Na wezwanie powoda pozwana złożyła oświadczenie, że świadczy pracę na rzecz (...) S.A. na podstawie umowy o pracę oraz oświadczenie, że przestrzega zakazu konkurencji. Powód wezwał pozwaną pismem datowanym na 30 stycznia 2014 r. i w tym dniu nadanym w urzędzie pocztowym do zapłaty kwoty 50 000,00 zł tytułem należnej kary umownej oraz 537,53 zł tytułem zwrotu wypłaconego pozwanej odszkodowania. A wobec bezskuteczności wezwania w dniu 23 czerwca 2013 r. sporządził i nadał pismo zawiadamiające o wypełnieniu weksla. Weksel został wypełniony na kwotę 20 537,53 zł z datą 23.06.2014r.

Mając na uwadze powyższe okoliczności oraz treść przepisów art. 101¹ § 1 k.p. i art. 101² k.p. sąd I instancji przyjął, że postanowienia zawarte w umowie o zakazie konkurencji po ustaniu zatrudnienia są dla stron rodzajem uregulowań szczególnych i wobec tego wypłata pozwanej odszkodowania powinna nastąpić zgodnie z § 6 pkt 2 tej umowy. Wskazany przepis przewidywał termin wypłaty na ostatni dzień każdego miesiąca kalendarzowego i wobec tego powód powinien w terminie do 31 października 2013 r. wypłacić odpowiednią część odszkodowania za miesiąc październik obliczoną zgodnie z pkt 1 § 6. Z niezrozumiałych przyczyn powód wypłacił odszkodowanie ze znacznym opóźnieniem i to obliczone jak za jeden miesiąc, choć w dacie przelewu minęły prawie dwa miesiące. Nie miało z pewnością miejsca wstrzymanie wypłaty odszkodowania karencyjnego z uwagi na niedotrzymanie zakazu, skoro w pozwie strona powodowa podała, że po okresie niespełna miesiąca dowiedziała się o zatrudnieniu pozwanej w (...) S.A., czyli już po upływie terminu do zapłaty pierwszej należności z tytułu odszkodowania karencyjnego.

W ocenie tego sądu należało zatem przyjąć, że od 1 listopada 2013 r. nie obowiązywał pozwanej zakaz. Jednakże pozwana podejmując pracę w (...) S.A. w K. od 15 października 2013 r. i realizacja tej umowy do 31 października 2013 r. naruszyła zakaz konkurencji.

Po pierwsze powód i (...) S.A. były konkurencyjnymi firmami w zakresie tych produktów, które oba podmioty oferowały do sprzedaży, gdyż częściowo pokrywał się asortyment. Dotyczyło to także tych towarów, którymi pozwana się nie zajmowała to jest produktów spożywczych, zdrowej żywności, produktów zielarskich, środków farmaceutycznych. Dotyczyło z pewnością produktów z zakresu chemii gospodarczej, kosmetyków, w szczególności produktów identycznych oferowanych także w sklepach oświetleniowo-elektrycznych tj. baterii, żarówek, klejów, którymi pozwana zajmowała się u powoda, a w okresie do 31 października 2013 r. nie zajmowała się u nowego pracodawcy. Dla oceny konkurencyjności bez znaczenia jest fakt, że prawie wszystkie te towary sprzedawane są przez powoda do odbiorców zewnętrznych – bo tylko środki chemiczne i kosmetyki sprzedawane są do odbiorców detalicznych w jednej perfumerii. Istotne jest bowiem, że jak twierdził zatrudniony u powoda na stanowisku dyrektora produktu R. P., posiadana przez pozwaną wiedza o cenach zakupu jakie były wynegocjowane przez powodową firmę, mogła być wykorzystana przez osoby zajmujące się negocjowaniem cen zakupów dokonywanych przez (...) S.A.

Konkurencja pomiędzy obydwoma firmami zachodziła z pewnością co do tych towarów, które (...) S.A. nabywało od powoda, skoro powód był pośrednikiem pomiędzy dostawcą i znajomość warunków handlowych jakie miał u dostawcy powód mogła rzutować także w tym przypadku na przebieg negocjacji cenowych.

Podjęcie pracy w firmie konkurencyjnej w oparciu o stosunek pracy było wskazane wyraźnie jako naruszenie zakazu konkurencji. Do naruszenia bowiem zakazu obowiązującego po ustaniu stosunku pracy wystarczające jest podjęcie pracy u przedsiębiorcy będącego konkurentem dotychczasowego pracodawcy, bez względu na to na jakim stanowisku lub w jakim charakterze pracownik jest zatrudniony u nowego pracodawcy.

Dlatego też zdaniem Sądu okoliczność, że pozwana miała przydzielone obowiązki u nowego pracodawcy związane z obsługą innej grupy dostawców, niż u powoda i nie zajmowała się ustalaniem cen towarów, nie wpływa na ocenę samego faktu naruszenia zakazu konkurencji. Wobec tego Sąd przyjął, że takie naruszenie miało miejsce w omawianym okresie to jest od 15 października 2013 r. do 31 października 2013 r., bowiem pozwana miała u powoda dostęp do szczególnie ważnych informacji w zakresie cen zakupu towarów od dostawców.

Oceniając kwotę dochodzoną z tytułu kary umownej zastrzeżoną w umowie sąd I instancji uznał, iż pracownik w oparciu o przepis art. 484 § 2 k.c. może żądać zmniejszenia (miarkowania) kary umownej, jeżeli wykáže, że zobowiązanie zostało w znacznej części wykonane lub kara jest rażąco wyższa od odszkodowań należnych pracownikowi za powstrzymanie się od zakazu konkurencji.

W ocenie sądu I instancji za obniżeniem kary przemawiają następujące okoliczności:

- słuchany na wniosek powoda jedyny świadek podał, że nie wie, czy strona powodowa w ogóle oceniała, czy i w jakim rozmiarze wywołała pozwana szkodę podejmując pracę w (...) S.A.;
- z przytoczonych orzeczeń i rozważań wynika, że także kwota dochodzona przez powoda to jest 20 000,00 zł jest rażąco wygórowana, ponieważ ogółem odszkodowanie, które miała otrzymać pozwana było prawie trzykrotnie niższe – 6 450,36 zł;
- pozwana podejmując pracę w (...) S.A. i informując o tym powoda w swoim oświadczeniu pozostawała w przekonaniu, że jeżeli wykonuje zadania związane z inną grupą dostawców, to nie jest to naruszenie zakazu konkurencji. Przedmiot działalności powoda według KRS miał być podstawą do ustalenia podmiotów konkurencyjnych. Działalność przewidziana w 58 pozycjach w KRS powoda obejmowała bardzo dużą liczbę firm, w których według treści umowy pozwana nie miała prawa się zatrudniać. Takie określenie zakazu, które znacznie wykraczało poza usprawiedliwione interesy powoda mogło też wpłynąć na decyzje pozwanej, która miała znacznie ograniczyć krąg potencjalnych pracodawców i przyjmowała jedynie racjonalne w tej sytuacji założenie, że nie narusza zakazu, gdy nie wykorzystuje swoich wiadomości uzyskanych u poprzedniego pracodawcy;
- krótki okres, przez który obowiązywał pozwaną zakaz na skutek niewypłacenia odszkodowania karencyjnego w terminie płatności pierwszej należności z tego tytułu.

Sąd uznał, że należy obniżyć karę umowną do poziomu zbliżonego do połowy odszkodowania, które przysługiwałoby pozwanej i zasądził kwotę 3 200,00 zł.

Zgodnie z zawartą przez strony umową w razie naruszenia zakazu pozwana była zobowiązana zwrócić uzyskane odszkodowanie. Ponieważ pozwana podjęła pracę bezpośrednio po zakończeniu pracy u powoda w firmie konkurencyjnej, to wypłacone jej odszkodowanie karencyjne było świadczeniem nienależnym i dlatego winna je zwrócić w oparciu o przepis art. 405 i nast. k.c.)

Zwrotowi w tym przypadku podlega także wartość podatku dochodowego od wypłaconej należności odprowadzonego przez powoda.

Ponieważ pozwana nie kwestionowała, że najpóźniej 13 lutego 2014 r. mogła zapoznać się z wezwaniem do zapłaty kary umownej, a termin płatności 5 dni upływał 18 lutego 2014 r., to należało zasądzić odsetki ustawowe od dnia następnego tj. od dnia 19 lutego 2014 r.

Tak zaprezentowana argumentacja wskazywała na nieuzasadnione żądanie zasądzenia należności przekraczającej kwotę 3 737,53 zł. W tym zakresie powództwo podlegało oddaleniu.

Apelację od wyroku oddalającego w części zgłoszone roszczenie wywiódł powód, wnosząc o zmianę tej części wyroku i zasądzenie pozostałej części zgłoszonego roszczenia.

Jako podstawy do wniesienia apelacji skarżący wskazał:

- naruszenie prawa procesowego i to przepisów art. 299 w zw. z art. 233§ 1 k.p.c. skutkującego dokonanie oceny wiarygodności zeznań słuchanego w sprawie świadka w oparciu o treść zeznań pozwanej oraz samoistnie przepisu art. 233 § 1 k.p.c. poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów polegające na przyjęciu wygaśnięcia obowiązku powstrzymywania się przez pozwaną od podejmowania działalności konkurencyjnej z chwilą upływu terminu do zapłaty przez powoda odszkodowania oraz przyjęciu, że pozwana nie miała wiedzy, że nowy pracodawca jest podmiotem konkurencyjnym w stosunku do powoda co łącznie sprawiło o przesłankach jakimi sąd kierował się przy miarkowaniu kary umownej,

- naruszeniu prawa materialnego poprzez błędną wykładnię przepisu art. 484 § 2 k.c. polegającym na zwolnieniu dłużnika z obowiązku wykazania przesłanek prowadzących do miarkowania świadczenia oraz dokonanie miarkowania świadczenia w sposób dowolny bez logicznego związku z miarkowaniem.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów procesu za II instancję.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna. W pierwszej kolejności wskazać należy na prawidłowe ustalenia Sąd I instancji, że pozwana naruszyła obowiązek powstrzymania się od działalności konkurencyjnej wobec powodowej spółki po ustaniu stosunku pracy. Tej oceny sądu I instancji strona apelująca z przyczyn oczywistych nie kwestionuje. Zatem ustalenia faktyczne sądu I instancji sprowadzające się do ustaleń o zawarciu porozumień między stronami, ich treści i sposobu wykonywania przez strony przyjętych na siebie zobowiązań, sąd II instancji w całości aprobuje i przyjmuje za własne aczkolwiek wyprowadza z niektórych zdarzeń odmienną ocenę niż ta, którą zaprezentował sąd I instancji. Przede wszystkim nie zyskuje aprobaty pogląd tego sądu o krótkim okresie obowiązywania pozwaną zakaz podejmowania konkurencyjnej działalności ze wskazaniem na uchybienie powoda w terminie zapłaty pierwszej raty odszkodowania. Istotnie, powód w tym zakresie uchybił obowiązkowi gdyż zapłata nastąpiła po umówionym terminie. Okoliczność ta miałaby istotne znaczenie dla niniejszej sprawy, jeżeli podjęcie ocenianego zatrudnienia nastąpiłoby co najmniej od dnia 1 listopada 2013 r. To jednak nie miało miejsca gdyż pozwana podjęła zatrudnienie w dniu 15 października 2013 r. a więc w odstępie zaledwie 1 dnia roboczego po ustaniu poprzedniego zatrudnienia (12.10.2013 r. – sobota, 13.10.2013 r. – niedziela, 14.10.2013 r. – poniedziałek). Taka kolejność sprawia, iż to pozwana jako pierwsza naruszyła klauzule konkurencyjne co z kolei zwalniało pracodawcę z obowiązku zapłaty odszkodowania od chwili naruszenia przez pozwaną ustalonych umownie reguł.

Zarzuty apelacyjne sprowadzają się w istocie do kwestionowania zasadności i rozmiaru zastosowanego przez sąd I instancji obniżenia kary umownej. Obniżenie takiej kary zastosował już powód na początku sporu, obniżając wysokość dochodzonego roszczenia do kwoty 20 000 zł.

Obniżając wysokości kary umownej w postępowaniu rozpoznawczym, Sąd I instancji nie naruszył zasad dotyczących miarkowania wysokości kary umownej. Zgodnie z art. 101¹ § 2 k.p. pracodawca, który poniósł szkodę wskutek naruszenia przez pracownika zakazu konkurencji przewidzianego w umowie, może dochodzić od pracownika wyrównania tej szkody na zasadach określonych w przepisach rozdziału I w dziale piątym. Przepis ten stosuje się

jednak tylko, gdy do naruszenia zakazu konkurencji doszło przez pracownika jeszcze w trakcie trwania stosunku pracy u danego pracodawcy. Natomiast podstawą domagania się odszkodowania za szkodę wyrządzoną naruszeniem zakazu konkurencji, obejmującego okres po ustaniu stosunku pracy, będą natomiast przepisy kodeksu cywilnego: przede wszystkim art. 471 k.c., a w szczególności art. 355 i 361 k.c.

Pracodawcy często zabezpieczają swe interesy przez zastrzeżenie kary umownej obciążającej pracownika za naruszenie zakazu konkurencji i tak też było w rozpoznanej sprawie. Zastosowanie wówczas znajdzie przepis art. 483 k.c., według którego można zastrzec w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy (kara umowna) oraz art. 484 k.c., stanowiący, że w razie niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania kara umowna należy się wierzycielowi w zastrzeżonej na ten wypadek wysokości bez względu na wysokość poniesionej szkody. Wysokość kary umownej może być miarkowana, o czym stanowi art. 484 § 2 k.c.: jeżeli zobowiązanie zostało w znacznej części wykonane, dłużnik może żądać zmniejszenia kary umownej; to samo dotyczy wypadku, gdy kara umowna jest rażąco wygórowana. Wskazane przepisy przewidują zatem, że możliwość dochodzenia kary umownej nie jest uzależniona od wystąpienia szkody związanej z nienależytym wykonaniem zobowiązania. Taki pogląd wyraził skład 7 sędziów Sądu Najwyższego w uchwale z 6 listopada 2003 r., III CZP 61/03, OSNC 2004/5/69 (zob. też wyroki Sądu Najwyższego z: 19 kwietnia 2006 r., V CSK 34/06, LEX nr 195426; 4 lipca 2007 r., II PK 359/06, OSNP 2008 nr 15-16, poz. 223; 23 stycznia 2008 r., II PK 127/07, OSNP 2009 nr 13-14, poz. 168).

W uchwale z dnia 7 czerwca 2011 r., w sprawie II PK 327/10, Sąd Najwyższy, powołując się na własne inne orzeczenia w sprawach dotyczących naruszenia zakazu konkurencji, stwierdził, że sąd pracy, miarkując karę umowną z klauzuli konkurencyjnej jest obowiązany do wskazania kryteriów, jakimi kierował przy ustalaniu wysokości obniżenia tej sankcji (OSNP 2012/13-14/173). I choć sama możliwość dochodzenia kary umownej nie jest uzależniona od wystąpienia szkody związanej z nienależytym wykonaniem zobowiązania, ocena faktycznie zaistniałej szkody może mieć wpływ na wysokość kary umownej z klauzuli konkurencyjnej. Wobec tego dysproporcja między brakiem szkody i wysoką karą umowną powoduje istnienie przesłanki rażącego wygórowania tej kary (wyrok Sądu Najwyższego z 21 listopada 2007 r., I CSK 270/07, LEX nr 530614). Kryterium to może być także odniesione do wynagrodzenia, jakie otrzymywał pracownik w trakcie trwania stosunku pracy u danego pracodawcy, u którego zobowiązał się do przestrzegania zakazu konkurencji a także do wynagrodzenia karencyjnego czyli wysokości odszkodowania przyznanego pracownikowi w umowie o zakazie konkurencji (wyroki SN z: 27 stycznia 2004 r., I PK 222/03, LEX nr 465932). W omawianym orzeczeniu w sprawie II PK 327/10 Sąd Najwyższy wskazał, że ustalając wysokość odszkodowania karencyjnego, pracodawca niejako wycenia wartość zakazu konkurencji.

Sąd I instancji wskazał, jako jedną z przesłanek przy miarkowaniu kary umownej, że rozpatrywana relacja między odszkodowaniem dla pozwanej a karą umowną, została w sposób znacząco zachwiana. Dochodzona z klauzuli konkurencyjnej kara umowna w wysokości 20 000 zł przewyższa wysokość odszkodowania karencyjnego ponad 3 razy, a ostatniego wynagrodzenia pozwanego w wysokości 900 zł (bez premii) – o 20 razy. Odszkodowanie za wywiązywanie się z obowiązku powstrzymywania się od działalności konkurencyjnej wobec byłego pracodawcy przewidziane było w minimalnej, kodeksowo określonej wysokości, stanowiącej 25% przeciętnego wynagrodzenia pozwanej z ostatnich 3 miesięcy. Wysokość zaś samego wynagrodzenia pozwanej także nie wskazuje na to, by pełniła ona szczególnie doniosłą rolę dla spółki czy posiadała znakomite umiejętności handlowe.

Ponadto wskazać należy, iż stosowana klauzula konkurencyjna winna być oceniana w myśl reguł występujących w relacjach pracownik – pracodawca, co do zasady dwóch nierównorzędnych podmiotów. Sama umowa o zakazie konkurencji jest bowiem zawierana jeszcze w trakcie trwania stosunku pracy, co czyni koniecznym ocenę instytucji kary umownej przewidzianej w klauzuli konkurencyjnej przez pryzmat relacji pracowniczych, tj. odpowiednie stosowanie art. 483 i 484 k.c. w zw. z art. 300 k.p. (tak SN w wyroku z 10 października 2003 r., I PK 528/02, OSNP 2004/19/336). Umowa o zakazie konkurencji umożliwia pracodawcy wykorzystanie przewagi w sferze ustalania warunków tej umowy szczególnie na przyszłość, już po ustaniu stosunku pracy. W rozpoznawanej sprawie zastrzeżenie bardzo wysokiej kary umownej na rzecz jednej ze stron stosunku pracy, przeczy zasadzie równowartości świadczeń stron stosunku pracy i stawia pracodawcę w pozycji znacząco uprzywilejowanej. W szczególności, gdy pracodawca nie

wykazał szkody poniesionej wskutek działań konkurencyjnych pozwanej. Już chociażby z tych przyczyn zastosowany przez sąd I instancji mechanizm miarkowania kary umownej samoistnie, nawet przy braku pozostałych wskazanych przez ten sąd przesłanek, warunkował jej obniżenie do kwoty zasądzzonego roszczenia.

Nie miało więc miejsca naruszenie przez sąd I instancji wskazanych w apelacji przepisów prawa materialnego.

Nie były zasadne zgłoszone przez skarżącą spółkę zarzuty naruszenia przepisów prawa procesowego. Podnoszone w tym miejscu zarzuty apelacyjne nie odnoszą się do zaprezentowanych przez sąd II instancji ocen prowadzących do przyjęcia dopuszczalności stosowania w sprawie zasady miarkowania świadczenia.

Z tych względów wyrok Sądu I instancji odpowiada prawu, a apelacja powoda, jako nieuzasadniona, podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego sąd oparł na art. 98 k.p.c. oraz na przepisach § 6 pkt w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 i § 13 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.